

המשך פעילויות בעקבות הסיפור - מה שמי ומי אני

מאת: נעמי שמואל
איורים: נעמי שמואל
הוצאה: המכון לחקר הטיפוח בחינוך
קבוצת גיל: גנים צעירים

שיחה

שמות במשפחה

שוחחו על השמות במשפחה שלכם. זו הזדמנות לספר לילד איך בחרתם את שמו. ספרו גם על שמותיכם, מי נתן לכם אותם, ומה משמעותם עבורכם. האם משהו מבני המשפחה שינה את שמו? אם יש לכם חיות מחמד בבית, חשבו מי נתן להן את שמן, ומאיזו סיבה נבחר השם.

שיחה

קניית שם

"ואחד מה שקונה הוא לעצמו". הכוונה בביטוי "קניית שם" היא שאדם "רוכש" לעצמו כינוי בעקבות מעשיו, כמו חכם, חרוץ וכדומה. חשבו אילו שמות "קנה" כל אחד מבני המשפחה לעצמו. שמות יכולים להיות גם לא נעימים, ולפעמים אין להם קשר להתנהגות שלנו. האם קראו לכם פעם בשם שלא אהבתם? תוכלו לשתף את הילד ולהתעניין אם גם הוא חווה מקרה דומה.

קריאה

התבוננות ושיחה על השמות בספר
התבוננו באיורים המלווים את הסיפור. נסו לומר את השמות שקיבלה אלמז מכל אחד מבני משפחתה. איזה שם
הכי מוצא חן בעיניכם ומדוע?

יצירה

משחק זיכרון

הכינו משחק זיכרון. גזרו קלפי קרטון בגודל שווה. ציירו על כל זוג קלפים את משמעות השמות שאלמז קיבלה.
ההורים יכולים לכתוב על הקלפים את השמות. תוך כדי המשחק תוכלו ללמוד מילים בשפה האמהרית. אפשר
להוסיף למשחק גם קלפים שכתובה בהם משמעות שמותיהם של בני משפחה שלכם.

יצירה

שלט לחדר

הכינו עם הילדים שלט לחדר. כתבו בו את שמות הדיירים בחדר ותנו לילדים לקשט אותו.

פללי

עלייה לארץ

עלייה לארץ ישראל התקיימה במהלך כל הדורות. אברהם אבינו היה העולה הראשון. הוא שמע את המילים:
"לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ־וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֹמַרְךָ" (בראשית יב א). אברהם עזב את כל מה שהכיר:
את הארץ שנולד בה, את בית אביו ואת המנהגים שהיו נהוגים בו. הוא הלך אל ארץ חדשה והקים בה עם חדש
עם ישראל. כמו אברהם אבינו, גם אלמז, שעלתה לארץ עם קהילת יהודי אתיופיה, התמודדה עם קשיי
העלייה. העולים עוברים שינוי גדול, אבל גם מקבלים הזדמנויות חדשות. גם החברה בישראל משתנה איתם
ומאמצת חלק מתרבותם. בעזרת מאמץ והתמדה כל אחד מוצא את מקומו ומוסיף את היצירה המיוחדת שלו
לתרבות העברית- הישראלית.

שיחה

סיפורי עלייה

שוחחו עם ילדיכם: ממתי אתם חיים בישראל ומדברים עברית? מאיזו ארץ עלתה המשפחה? שתפו את הילדים בסיפורי העלייה שלכם ושל המשפחה. מה היה אהוב עליכם בארץ שבאתם ממנה? אילו דברים אתם אוהבים בישראל? אילו קשיים והצלחות חוויתם?

פְּלָלִי

הדרך מאתיופיה לישראל

קהילת יהודי אתיופיה נקראת "ביתא ישראל". רוב יהודי הקהילה עלו לישראל בשנות השמונים והתשעים של המאה העשרים. כדי לעלות לארץ צעדו חלק מהם מאות קילומטרים עד לארץ השכנה, סודן ומסודן טסו לישראל. חשבו כמה כוח וכמה רצון דרושים לעריכת מסע כזה. אם יש לכם בבית אטלס, אפשר לחפש בו את מפת אתיופיה ולראות את הדרך שאלמז עברה עד שהגיעה לישראל.

שיחה

חוויות של זרות בשפה

השפה העברית היתה חדשה לגמרי לאלמז. כאשר הגיעה לארץ, שמעה כל כך הרבה מילים שאיננה מכירה, עד שהרגישה שהן הופכות ל"סלט" אחד גדול. האם הייתם פעם במקום בו לא הבנתם את השפה? האם באו לבקר אתכם אנשים שלא הבנתם מה הם מדברים?

משחק

המצאת שפה חדשה

המצאיא שפה משלכם. שפה היא תרבות חיים שלמה. במשחק שלנו נמציא "שפה חדשה" קטנה וננסה לחוש את האתגר של למידת מילים חדשות. המשחק מתנהל כך: כל אחד ממציא מילה אחת דמיונית לחפץ שכולם מכירים. המשתתפים שואלים את ממציא המילה שאלות, ועליו/ה לענות עליהן ב"כן" ו"לא" בלבד. כתבו את

המילים שהמצאתם כדי לא לשכוח אותן. בסופו של המשחק כל המשתתפים "מדברים" ב"שפה" המיוחדת למשפחה שלכם.

שמות ותכונות טובות

בעקבות המדרש אפשר להזמין את הילדים לחשוב אלו שמות (או תכונות טובות) הם חושבים ש"קנו" לעצמם (כמו: "הוותרן" "המצחיקנית" "העוזר" וכדומה). באילו שמות הם לא אוהבים שמכנים אותם, האם אפשר לשנות זאת? באיזו דרך?

סיפור השם

אנו מציעים להורים לספר לילדים כיצד בחרו את שמם ומה משמעות השמות. בקשי מהילדים לשאול את ההורים בבית מדוע בחרו לקרוא להם בשם זה. בקשי לשתף אותך ב"סיפור השם" שודאי יש לרבים מהילדים, שאלי אותם על שמות החיבה שלהם. האם לחלק מהילדים יש יותר משם אחד? שם בשפה נוספת?

ספר השמות של הגן

אפשר להכין "ספר שמות של הגן" ² אוסף ההסברים למקורות שמות הילדים כפי שההורים וילדים מספרים, הוסיפי גם את שמות חברות הצוות בגן. אפשר למיין את שמות הילדים והצוות לפי: צמחים ופרחים, שמות תנ"כיים, תכונות אופי, שמות בעברית ובלעז ³

שמות ותכונות

בפעילות הורים וילדים בגן אפשר לבקש מכל הורה וילד לבחור שם שהיה רוצה "לקנות לעצמו" (למשל "יעל האמיצה" "מיכאל הנחמד") ולאחר מכן ליצור ביחד סיכה של השם או כרטיס ביקור. אפשר גם להביא מהבית חולצה ישנה וחלקה, לכתוב עליה יחד את שם הילד ולהוסיף ציור או פיסת בד גזורה ועליהם תמונות המייצגות אותו, לפי בחירתו: מכחול לילדה האוהבת לצייר, חתול לילד האוהב בעלי חיים וכדומה. זו הזדמנות מצוינת להזכיר תכונות וכישורים מיוחדים של הילד, ולחזק את ביטחונו העצמי. באותה פעילות אפשר גם להכין כרזות ובהן פתגמים הקשורים לשמות: "טוב יש מִשְׁמָן טוב" שמו הטוב של אדם עדיף לו מסחורה טובה ויקרה "שמו הולך לפניו", ביטויים אלה מדגישים את חשיבות הדימוי החברתי של אדם, באמצעות שמו.

שיחה

טקסי קריאת שם

מתי קוראים שם לתינוק? שוחחו על טקסי קריאת שם לבן ולבת. במסורת היהודית מוכר טקס "ברית המילה", ובו גם ניתן שם לבן הנולד. בלידתה של בת יש המקיימים את טקס "זבד הבת", המכונה גם "שמחת בת" או "בריתה" ובו מקבלת הבת שם חדש. במסורת היהודית יש מנהגים שונים הקשורים לבחירת שמו של אדם. למשל, אצל חלק מבני עדות המזרח נהוג לקרוא לתינוק חדש על שם סב או סבתא בעודם בחיים, ואילו אצל חלק מבני עדות אשכנז, המנהג שונה, ונוהגים לקרוא רק על שם אדם שכבר נפטר.

שיחה

דיון על שינוי השם

הסיפור אינו מתייחס לקושי שבשינוי שם, אבל הסופרת פותחת אפשרות לדיון כזה. אפשר לשאול "איך מרגישים כשמשנים את השם"? האם הילדים מכירים אנשים ששינו את שמם אחרי שעלו לארץ או מסיבות אחרות? אפשר להזכיר שגם אברהם ושרה שינו את שמם: אברם הפך לאברהם ושרי הפכה לשרה. לדמויות אחרות במקרא היה יותר משם אחד, אסתר המלכה נקראה גם הדסה (זה היה שמה העברי), יעקב אבינו נקרא גם ישראל. מדוע אנשים משנים את שמם? שאלו את הילדים האם מישהו מהם היה רוצה לשנות את שמו? מדוע? לאיזה שם?

פְּלִי

עליה לארץ - קיבוץ גלויות

הספר מתאר תהליך של עליה וקליטה בארץ. כמעט בכל גן יש עולים חדשים וזו הזדמנות לשים אותם במרכז ולהתייחס בהערכה לתהליך שעבר עליהם ועל משפחתם. בדרך כלל, גם למשפחות ותיקות בארץ יש סיפורי עליה משפחתיים מהדור הקודם או זה שלפניו ואפשר לעסוק גם בהם. עלייה לארץ ישראל התקיימה במהלך כל הדורות. תוכלו להיעזר בדמותו של אברהם אבינו, שהיה העולה הראשון. אברהם עזב כל מה שהכיר: את הארץ בה נולד, את בית אביו והמנהגים שהיו בו. הוא הלך אל ארץ חדשה, והקים בה משפחה חדשה ועם חדש: עם ישראל.

סימון ארצות המוצא על המפה

קיבוץ גלויות בגן: הביאי לגן מפת העולם וסמני את ארצות המוצא מהן הגיעו משפחות הילדים (גם אם זה היה לפני דור או יותר). שאלו את הילדים: ממתי המשפחה שלכם חייה בישראל ומדברים עברית? מאיזו ארץ עלתה המשפחה?

בגדים ממקומות אחרים

באיורים בספר רואים בברור את הבגדים של ביתא ישראל. האם יש לך ילדים ממוצא אתיופי בגן? האם יוכלו להביא דוגמא של בגדים כאלה? אפשר להזמין ילדים נוספים להביא בגדים ואביזרים ממקומות אחרים מהם באו משפחות הגן.

איסוף מנהגים

אפשר לשלוח את הילדים לשאול את ההורים או את סבתא וסבא על "מנהגים משפחתיים". כדאי שהילדים ישאלו על מנהגים מסוגים שונים כמו: מאכלים מיוחדים לחגים ולאירועים, לבוש מיוחד, מנהגים לאירועים בחיי האדם כמו: לידה, בר/בת מצווה, נישואים וכדומה. אפשר לנסות לאסוף בגן מגוון מנהגים מיוחדים לחג הפסח, מגלויות שונות.

www.pjisrael.org עוד פעילויות באתר ספריית פיג'מה